

**Παρουσίαση της Ετήσιας Έκθεσης 2022
του Εθνικού Συμβουλίου Παραγωγικότητας της Ελλάδας**

Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ)

Δεκέμβριος 2022

Ο Ευρωπαϊκός Θεσμός των Εθνικών Συμβουλίων Παραγωγικότητας

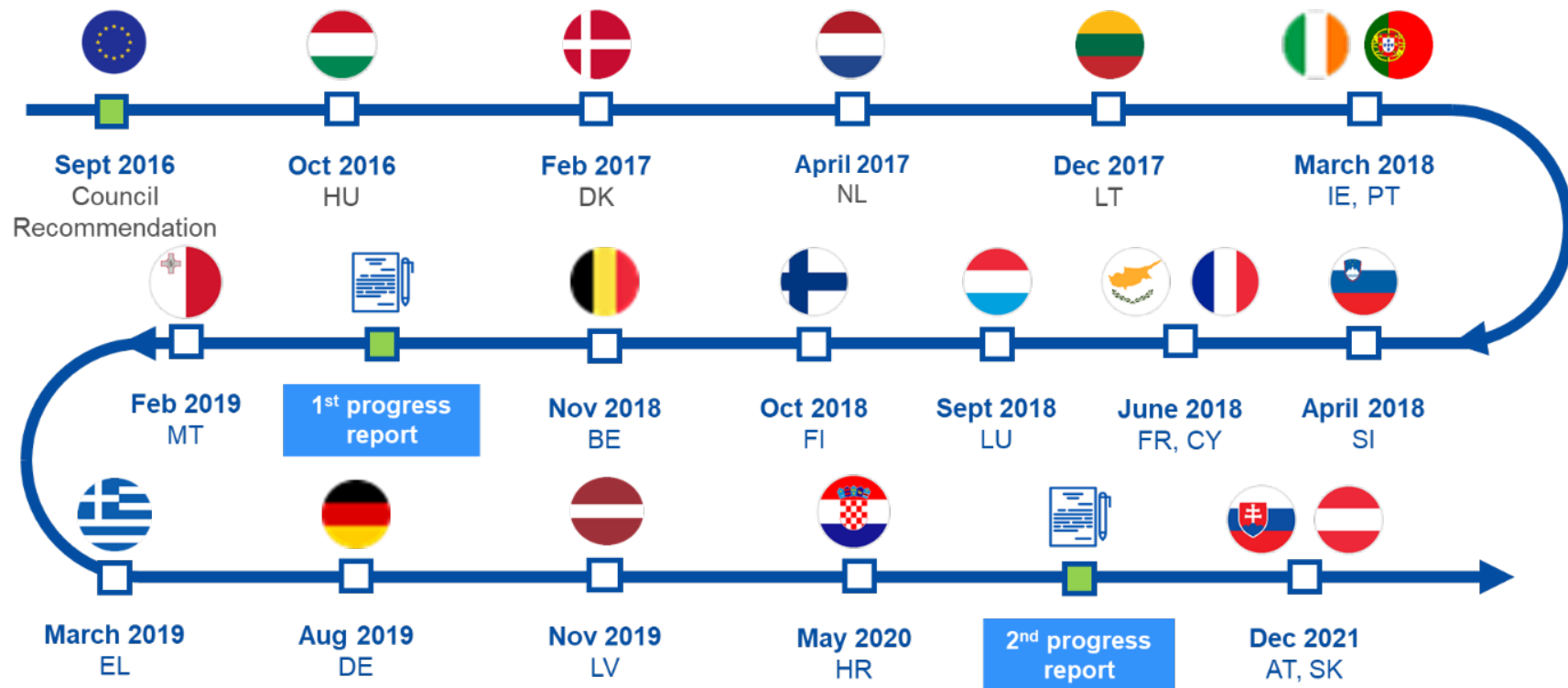
❖ Σημαντική επιβράδυνση της παραγωγικότητας, προκλήσεις στην ανταγωνιστικότητα της Ευρωζώνης, οικονομικές ανισότητες και δομικές ανισορροπίες:

→ Σύσταση της ΕΕ προς τα μέλη της το 2016 (10083/16/ ECOFIN 590 UEM 248)– μετά την έκθεση των 5 Προέδρων το 2015– για τη συγκρότηση Εθνικών Συμβουλίων Παραγωγικότητας σε κάθε χώρα (σύσταση για τις χώρες της Ευρωζώνης, ενθάρρυνση για τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ).

- Αντίστοιχα Συμβούλια Παραγωγικότητας λειτουργούν σε πολλές χώρες ανά τον κόσμο εκτός ΕΕ.

- Συνεργασία ευρωπαϊκών εθνικών συμβουλίων για την καταγραφή των εξελίξεων-προκλήσεων και τη διάγνωση αδυναμιών στην παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα, τον εντοπισμό προσδιοριστικών παραγόντων και τη διατύπωση συμπερασμάτων, προτεραιοτήτων και τεκμηριωμένων μέτρων πολιτικής.
- Εκπόνηση της Ετήσιας Έκθεσης για την Παραγωγικότητα και Ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, ως το κύριο αναλυτικό εργαλείο του Συμβουλίου.
- Πρόσθετες πρωτοβουλίες και έργο του Συμβουλίου:
  - ✓ Δημόσια διαβούλευση, ανάλυση αποτελεσμάτων και ενσωμάτωση προτάσεων στην ετήσια έκθεση.
  - ✓ Συμβολή στην ανάπτυξη βάσεων δεδομένων και μεθοδολογιών ανάλυσης της παραγωγικότητας.

Εξέλιξη της Συγκρότησης των Εθνικών Συμβουλίων Παραγωγικότητας

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

- ❑ Μέχρι σήμερα έχουν συγκροτηθεί 19 Εθνικά Συμβούλια Παραγωγικότητας (16 στην Ευρωζώνη). Οι φορείς λειτουργίας είναι λειτουργικά αυτόνομοι και παράγουν υψηλής ποιότητας οικονομικές αναλύσεις.
- ❑ Το ΚΕΠΕ αποτελεί το Εθνικό Συμβούλιο Παραγωγικότητας της Ελλάδας [N. 4605/2019, Άρθρο 37 (ΦΕΚ Α' 52/ 01.04.2019) για την «εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία (ΕΕ) 2016/943 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2016»].

Δημοσιεύσεις του Εθνικού Συμβουλίου Παραγωγικότητας

ΕΚΘΕΣΗ 2019

ΕΚΘΕΣΗ 2020

ΕΚΘΕΣΗ 2021

ΕΚΘΕΣΗ 2022

National Productivity Boards

Euro area Member States

Austria	Belgium	Cyprus	Estonia
Finland	France	Germany	Greece
Ireland	Italy	Latvia	Lithuania
Luxembourg	Malta	The Netherlands	Portugal
Slovakia	Slovenia	Spain	

Non-euro area Member States

Bulgaria	Croatia	Czechia	Denmark
Hungary	Poland	Romania	Sweden

Οι δημοσιεύσεις του Εθνικού Συμβουλίου Παραγωγικότητας είναι δημόσια προσβάσιμες (kepe.gr)

Οι δημοσιεύσεις των ετήσιων εκθέσεων όλων των Συμβουλίων Παραγωγικότητας είναι δημόσια προσβάσιμες στη σχετική ιστοσελίδα της ΕΕ.

URL: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/national-productivity-boards_en

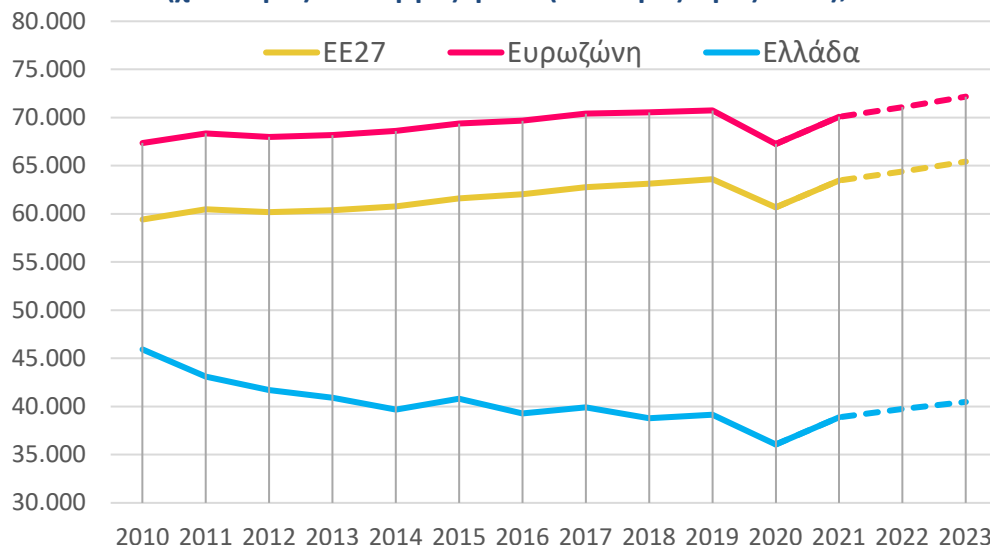
Κύριοι Θεματικοί Άξονες της Ετήσιας Έκθεσης

- A. Επισκόπηση και μέτρηση κύριων μεγεθών-δεικτών της παραγωγικότητας, και διαχρονική ανάλυση των επιμέρους συντελεστών παραγωγής και προσδιοριστικών παραγόντων σε εθνικό, κλαδικό και περιφερειακό επίπεδο.
- B. Καταγραφή και συγκριτική αξιολόγηση *δεικτών ανταγωνιστικότητας (κόστους και μη-κόστους)* ως προς τη *θέση και κατάταξη* της χώρας και σε κρίσιμους κλάδους της οικονομίας, με έμφαση στην:
- ❖ Προσέλκυση Επενδύσεων,
  - ❖ Ψηφιοποίηση,
  - ❖ Βιώσιμη (Πράσινη) Μετάβαση,
  - ❖ Έρευνα και Καινοτομία.
- Γ. Αποτελέσματα δημόσιας διαβούλευσης για τον εντοπισμό προβλημάτων και πολιτικών.
- Δ. Συμπεράσματα και προτάσεις για την άσκηση συνεκτικών στοχευμένων πολιτικών για την ενίσχυση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις και τις πολιτικές σε εθνικό επίπεδο και στο πλαίσιο της ΕΕ.

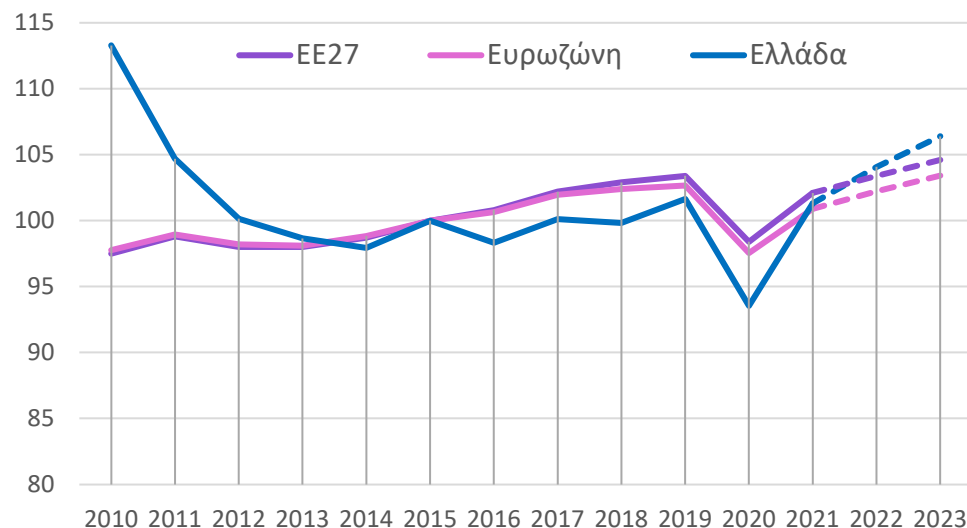
Α. Μέτρηση και ανάλυση της παραγωγικότητας και των συντελεστών παραγωγής

Διαχρονική εξέλιξη της παραγωγικότητας σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο

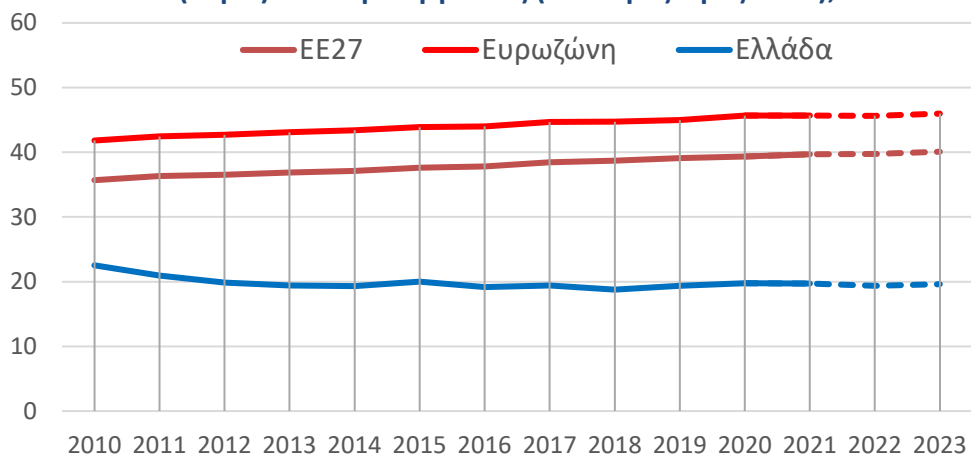
ΑΕΠ (χιλ. ευρώ) ανά εργαζόμενο (σταθερές τιμές 2015), 2010-23

Πολυπαραγοντική Παραγωγικότητα - TFP (2015=100), 2010-23

ΑΕΠ (ευρώ) ανά ώρα εργασίας (σταθερές τιμές 2015), 2010-23

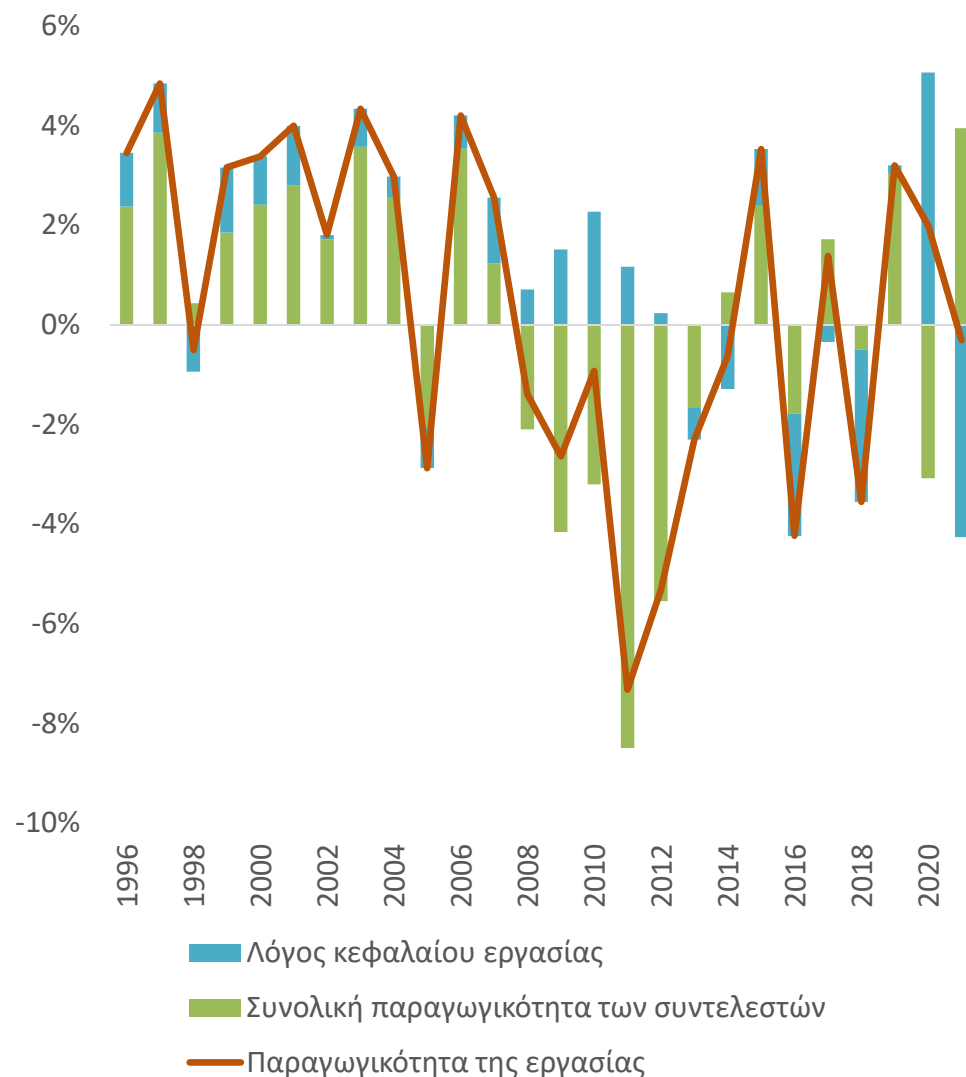

- Η πολυπαραγοντική παραγωγικότητα (αποτελεσματική χρήση εισροών κεφαλαίου-εργασίας) αυξήθηκε περισσότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ27 μετά τη μείωσή της κατά την πανδημία (λόγω ελλειπούς ανακατανομής πόρων).
- Ταχεία ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας από το σοκ της πανδημίας και σημαντική βελτίωση της ανάπτυξης και δεικτών παραγωγικότητας, όπως 7,6% στην παραγωγικότητα εργασίας (ανά απασχολούμενο), 4% στη συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής (TFP).

A. Μέτρηση και ανάλυση της παραγωγικότητας και των συντελεστών παραγωγής

Παραγωγικότητα εργασίας (ΑΕΠ σε ευρώ ανά ώρα εργασίας)

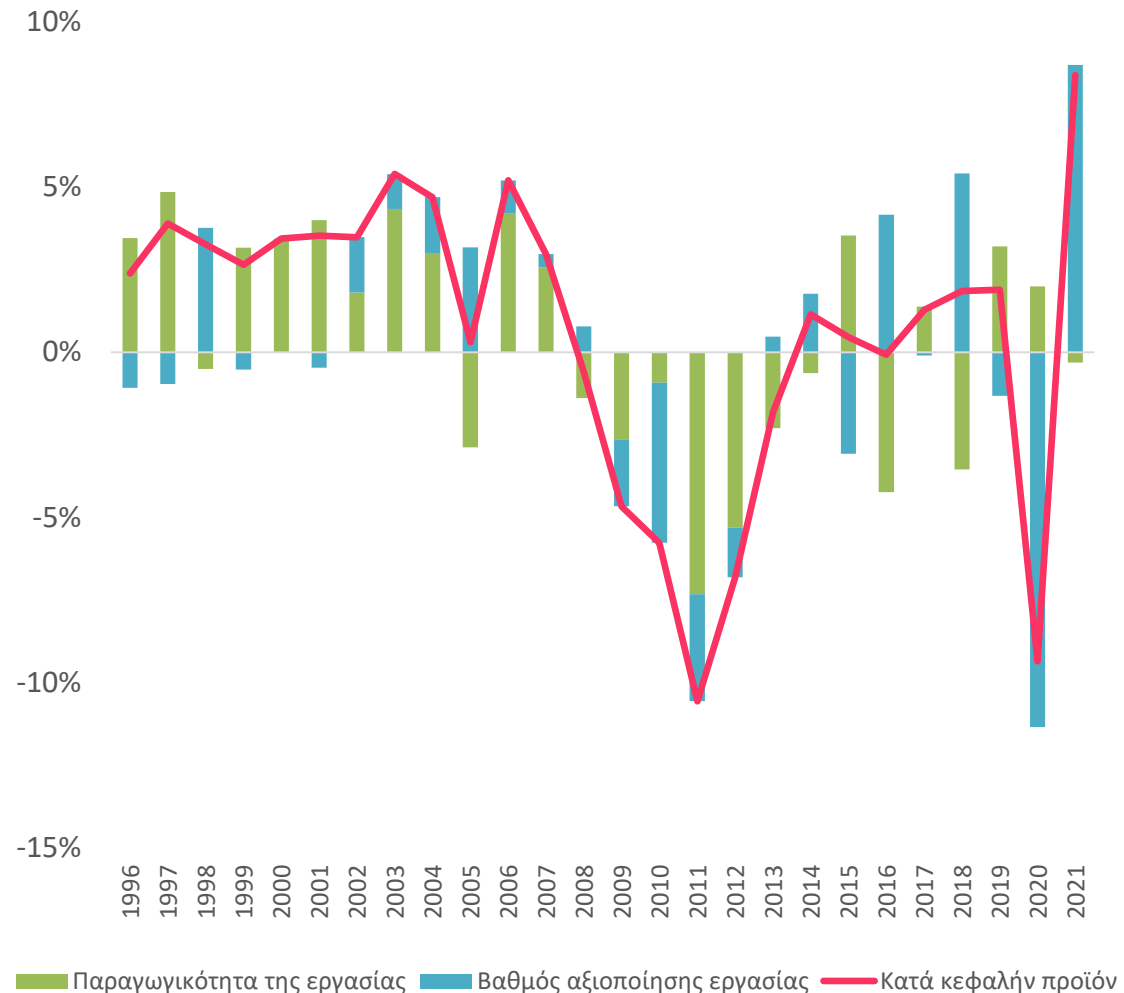
- ❖ Κατά το 2021, η πτώση της παραγωγικότητας εργασίας δεν μπορεί να αποδοθεί στην εξέλιξη της συνολικής παραγωγικότητας των συντελεστών, καθώς το μέγεθος αυτό αυξάνει κατά 3,95%.
- ❖ Αντίθετα, η πτώση της παραγωγικότητας εργασίας επηρεάστηκε σημαντικά από την μείωση του λόγου κεφαλαίου-εργασίας, ο οποίος μειώθηκε κατά 4,26%.
- ❖ Η πτώση του λόγου κεφαλαίου-εργασίας ήταν με τη σειρά αποτέλεσμα της αύξησης των ωρών εργασίας, μετά τους περιορισμούς λόγω COVID-19, και της μείωσης του αποθέματος κεφαλαίου (συνέχιση αποεπένδυσης).

Α. Μέτρηση και ανάλυση της παραγωγικότητας και των συντελεστών παραγωγής

Κατά κεφαλήν προϊόν (ΑΕΠ ανά κάτοικο)

- ❖ Κατά το 2021, το συνολικό προϊόν αυξήθηκε κατά 8,3%, οι ώρες εργασίας κατά 8,7% και η απασχόληση κατά 0,5%.
- ❖ Ως συνέπεια η παραγωγικότητα της εργασίας, υπολογισμένη ως πραγματικό προϊόν προς ώρες εργασίας οριακά μειώθηκε κατά 0,3%.
- ❖ Αντίθετα, η παραγωγικότητα της εργασίας υπολογισμένη ως πραγματικό προϊόν προς απασχολούμενους αυξήθηκε κατά 7,55%.
- ❖ Η αύξηση του συνολικού κατά κεφαλήν προϊόντος μπορεί συνεπώς να αποδοθεί αποκλειστικά στην αύξηση του βαθμού αξιοποίησης της εργασίας κατά 8,7%.

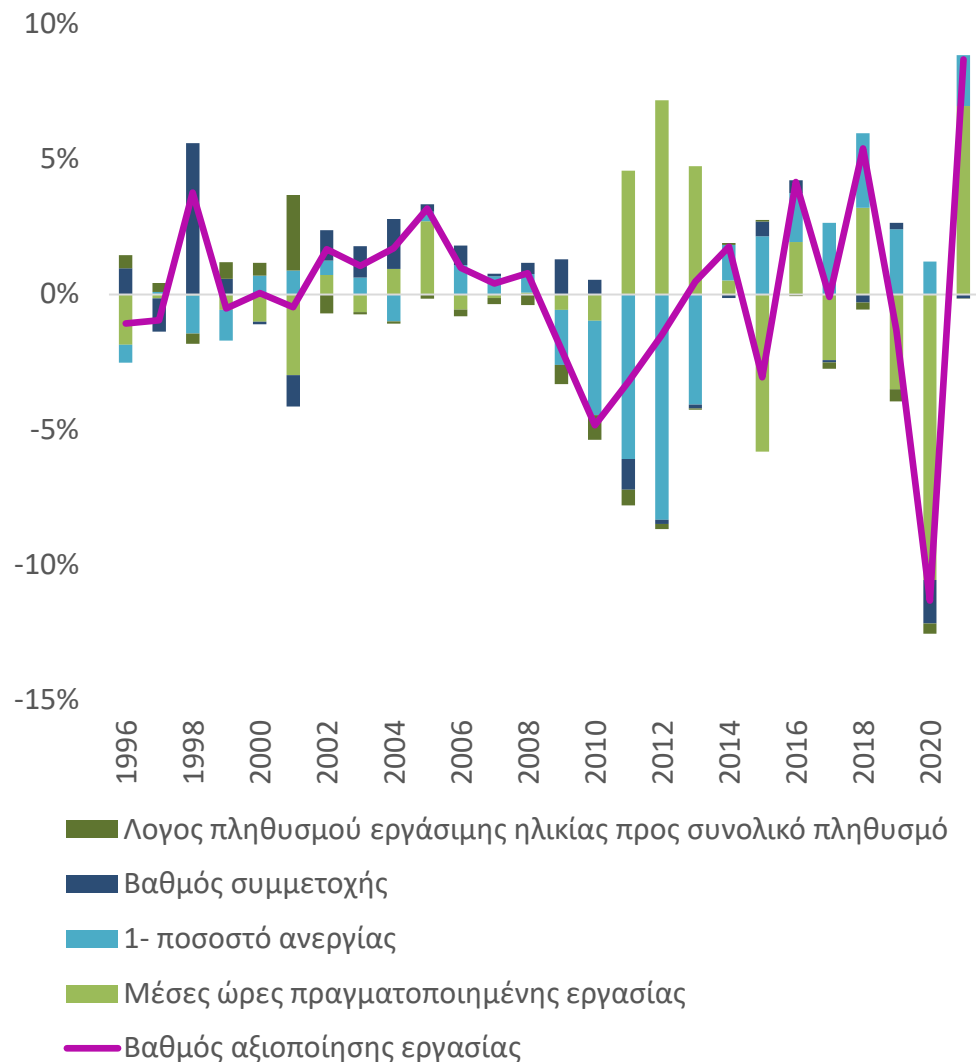

A. Μέτρηση και ανάλυση της παραγωγικότητας και των συντελεστών παραγωγής

Βαθμός αξιοποίησης της εργασίας (κατά κεφαλή ώρες απασχόλησης)

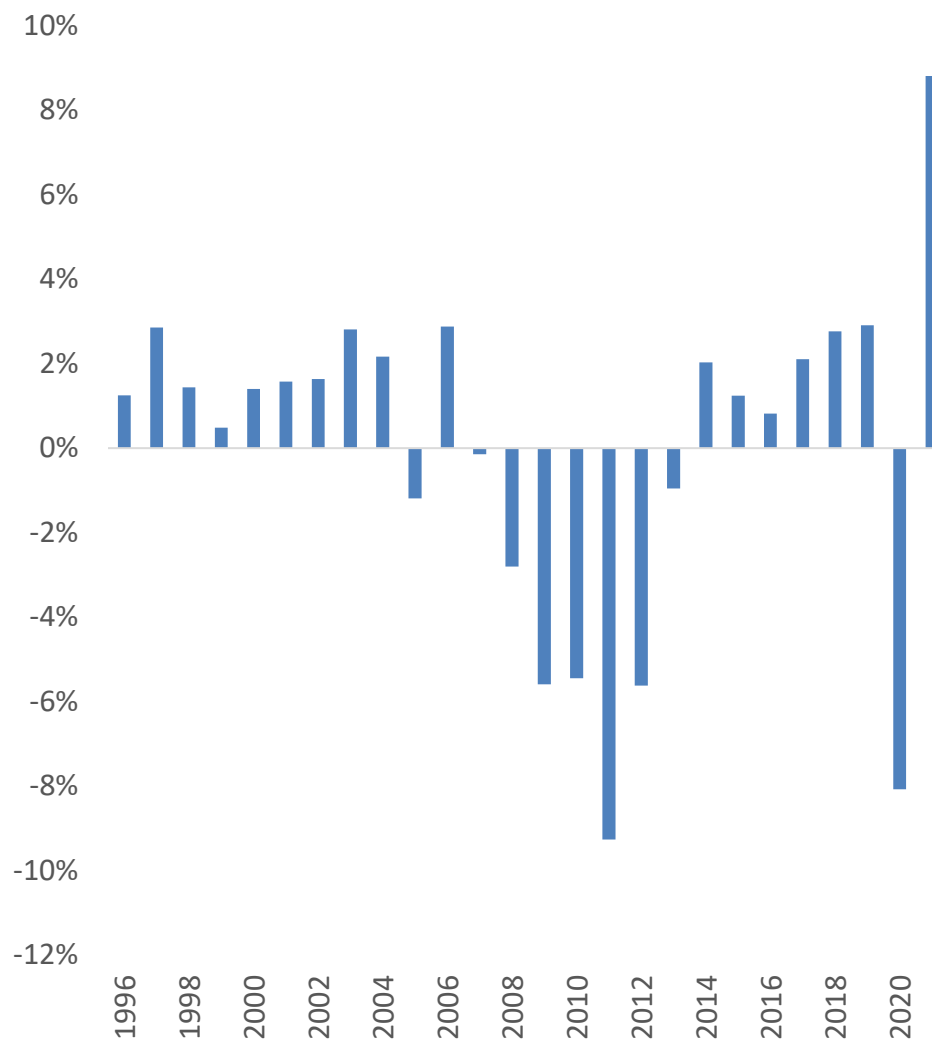
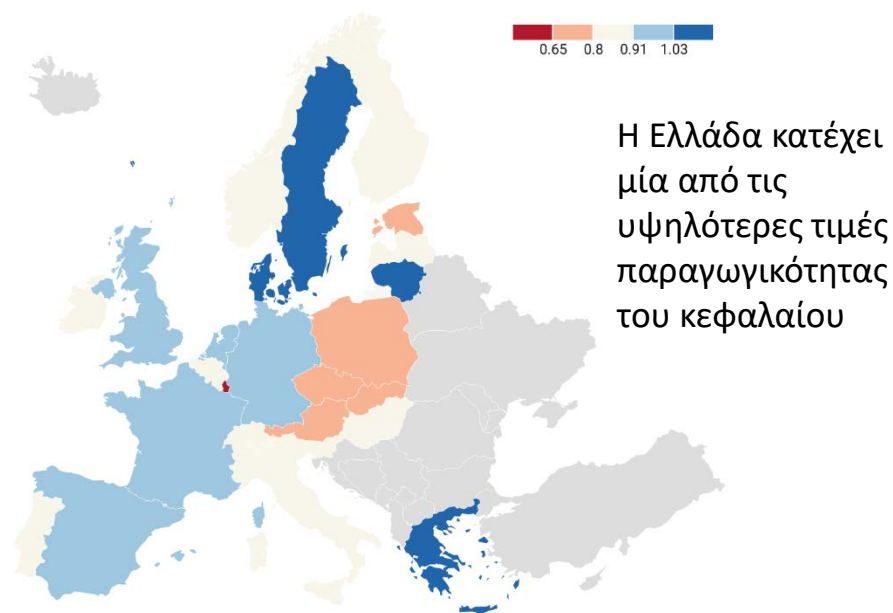
- ❖ Η σημαντική αύξηση του βαθμού αξιοποίησης της εργασίας μπορεί να αποδοθεί σχεδόν αποκλειστικά στην αύξηση των ωρών εργασίας κατά 7% (οι μεγαλύτερες αυξήσεις σε μεταφορές και τουρισμό), ενώ οι υπόλοιποι παράγοντες έχουν μόνο περιορισμένη επίδραση.
- ❖ Ειδικότερα, ο βαθμός συμμετοχής και η γήρανση του πληθυσμού επίδρασαν μόνον οριακά κατά 0,15% και 0,01% αντίστοιχα, ενώ η σταθερή μείωση στο ποσοστό ανεργίας συνέβαλε στην αύξηση του βαθμού αξιοποίησης κατά 1,9%.

Α. Μέτρηση και ανάλυση της παραγωγικότητας και των συντελεστών παραγωγής

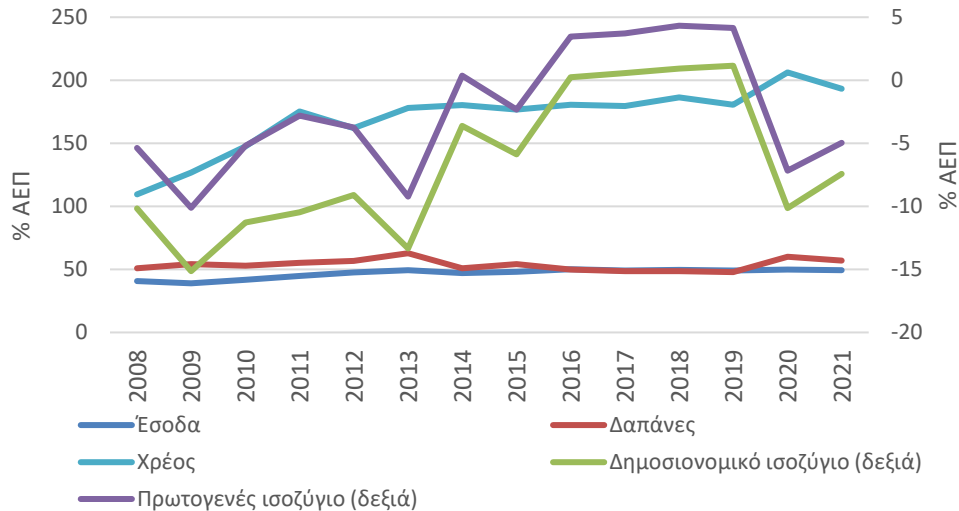
Παραγωγικότητα του κεφαλαίου

- ❖ Η παραγωγικότητα κεφαλαίου (προϊόν προς απόθεμα κεφαλαίου, δηλ. πάγια κεφαλαιουχικά αγαθά) αποτελεί μέτρο αντίστοιχο της παραγωγικότητας εργασίας.
- ❖ Κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, η παραγωγικότητα του κεφαλαίου αρχικά υποχώρησε κατά το 2020, αλλά στη συνέχεια αυξήθηκε δραματικά κατά το 2021.

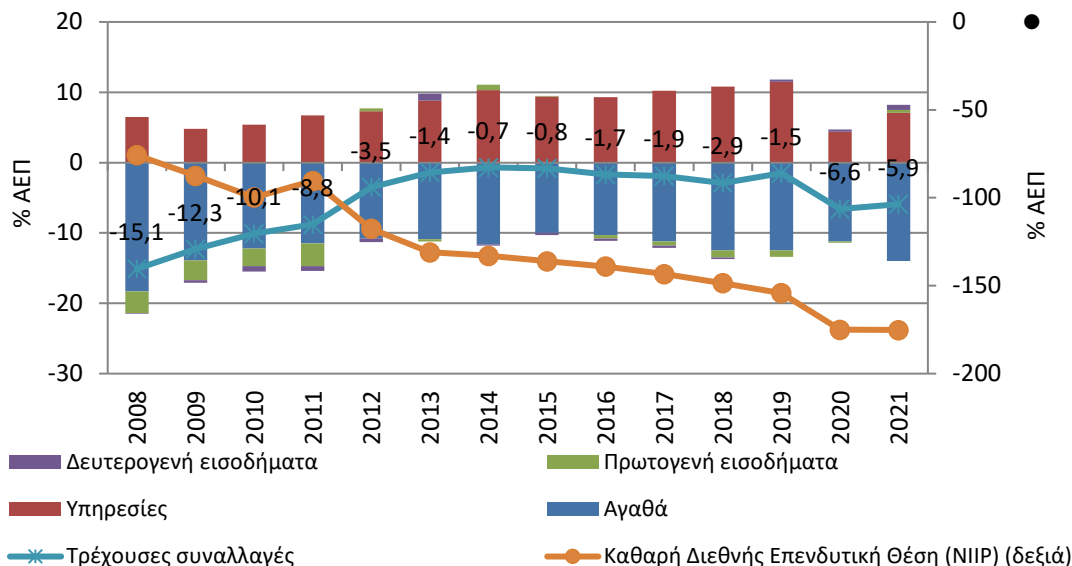

Β. Παρουσίαση δεικτών ανταγωνιστικότητας

Δημοσιονομικοί δείκτες, διεθνές εμπόριο και επενδύσεις

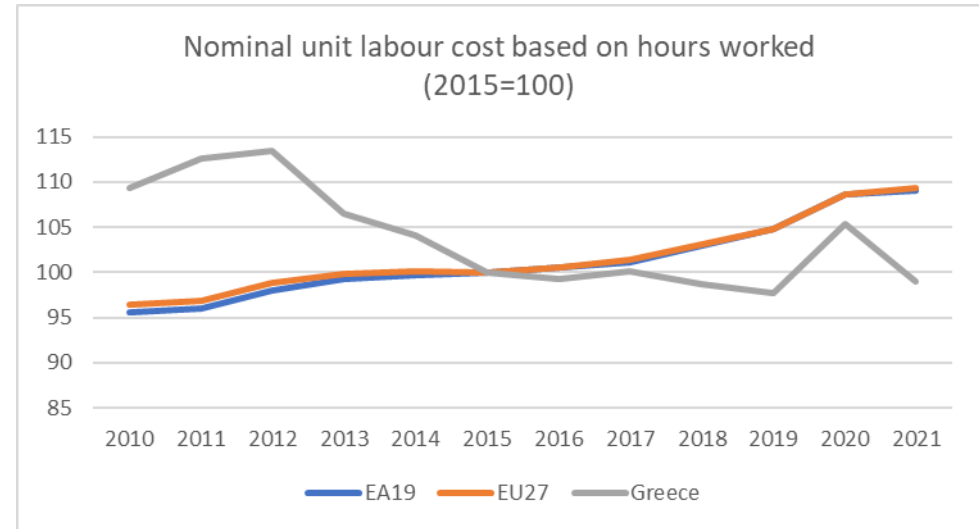
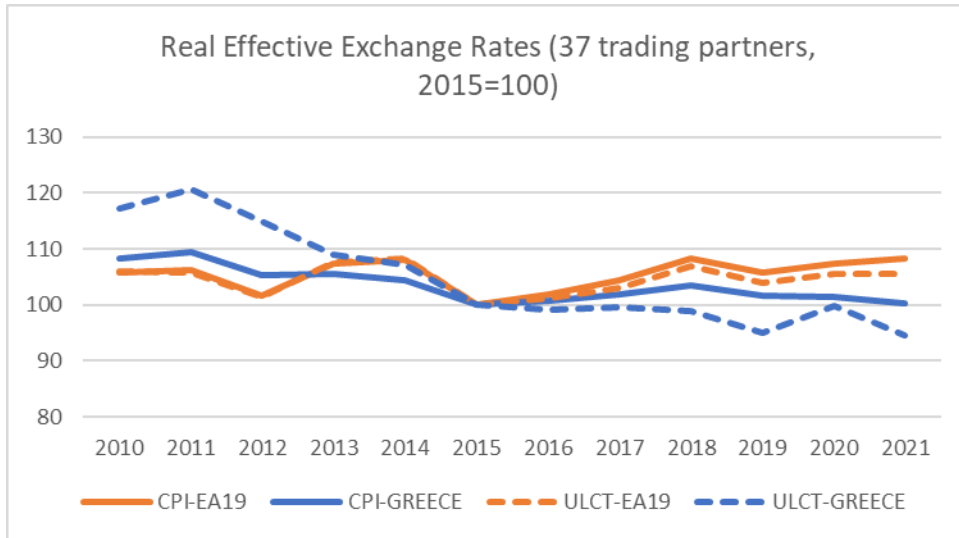
- Τα έσοδα και οι δαπάνες (% ΑΕΠ) μειώθηκαν το 2021, σε σύγκριση με το 2020.
- Το δημοσιονομικό ισοζύγιο και το πρωτογενές ισοζύγιο βελτιώθηκαν, αλλά παρέμειναν αρνητικά.
- Ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ βελτιώθηκε.

- Το έλλειμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών περιορίστηκε το 2021, σε σύγκριση με το 2020.
  - Το ισοζύγιο υπηρεσιών βελτιώθηκε σημαντικά, αυξήθηκαν οι εξαγωγές (τουρισμός) και οι εισαγωγές.
  - Το έλλειμα του ισοζυγίου αγαθών αυξήθηκε, αν και αυξήθηκαν τόσο οι εξαγωγές όσο και οι εισαγωγές.

Β. Παρουσίαση δεικτών ανταγωνιστικότητας

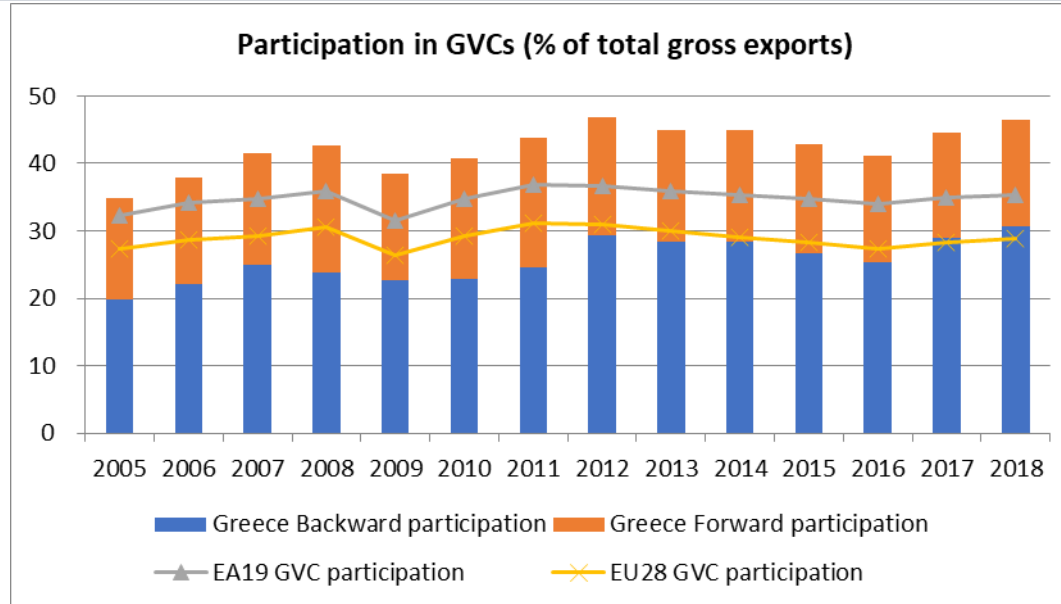
Δείκτες ανταγωνιστικότητας κόστους/τιμής

- Η ανταγωνιστικότητα κόστους/τιμής βελτιώθηκε το 2021.
  - Οι πραγματικές συναλλαγματικές ισοτιμίες (CPI-REER & ULCT-REER) βελτιώθηκαν το 2021.
  - Το μοναδιαίο κόστος εργασίας (ULC) που αυξήθηκε σημαντικά το 2020, παρουσίασε μείωση το 2021.
- Τα σημάδια ανάκαμψης είναι εμφανή, αλλά το ασταθές διεθνές περιβάλλον απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή και επαγρύπνηση καθώς οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι παραμένουν σημαντικοί.

Β. Παρουσίαση δεικτών ανταγωνιστικότητας

Συμμετοχή στις Παγκόσμιες Αλυσίδες Αξίας (ΠΑΑ)

- Η προς τα πίσω συμμετοχή (Backward participation) της Ελλάδας στις ΠΑΑ (συνεισφορά της ξένης προστιθέμενης αξίας στις εξαγωγές της Ελλάδας) έφτασε το υψηλότερο σημείο το 2018, για την περίοδο 2005-2018.
- Η έμπροσθεν συμμετοχή (Forward participation) της Ελλάδας στις ΠΑΑ (η εγχώρια προστιθέμενη αξία που ενσωματώνεται στις εξαγωγές μίας άλλης χώρας προς τρίτες χώρες) αυξήθηκε το 2018, μετά από τρία έτη συνεχών μειώσεων.
- Η Ελλάδα συμμετέχει και, επομένως, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις ΠΑΑ.

B. Παρουσίαση δεικτών ανταγωνιστικότητας

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ)

- **Η Ελληνική οικονομία έχει κάνει σημαντικά βήματα στην προσέλκυση ΑΞΕ**
  - Το 2021 οι ΑΞΕ αυξήθηκαν κατά 73% σε σχέση με τη προηγούμενη χρονιά φθάνοντας τα \$5,73 δις, που αποτελεί ιστορικό υψηλό. Το 2022 είναι πολύ πιθανό να επιτευχθεί νέο ιστορικό υψηλό.
  - Ωστόσο, παρά τις σχετικά καλές επιδόσεις της Ελληνικής οικονομίας στις ετήσιες ροές ΑΞΕ, η οικονομία συνεχίζει να υστερεί σημαντικά και να είναι στις τελευταίες θέσεις ως προς το απόθεμα ΑΞΕ (αποτελεί μόνο το 22% του ΑΕΠ, όταν ο μέσος όρος των ΕΕ27 είναι άνω του 60% του ΑΕΠ).
- **Ποιοτικά χαρακτηριστικά ΑΞΕ**
  - Από το σύνολο των ΑΞΕ στην Ελληνική οικονομία το 2021, το 30% ήταν στην αγορά ακινήτων, η οποία σύμφωνα με τη βιβλιογραφία έχει την μικρότερη θετική επίπτωση.
  - Συνεπώς, χρειάζεται αύξηση των «greenfield investments» (επενδύσεων που αφορούν σε δημιουργία νέων επιχειρήσεων από ξένους επενδυτές), οι οποίες έχουν τα θετικότερα αποτελέσματα στην οικονομία (π.χ., δημιουργία νέων οικονομικών δραστηριοτήτων, θέσεις εργασίας, αύξηση παραγωγικότητας, διάχυση τεχνολογιών).

Β. Παρουσίαση δεικτών ανταγωνιστικότητας

Ψηφιοποίηση

- Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό δείκτη DESI (Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας) η Ελληνική οικονομία, το 2022, παραμένει στην 25^η θέση μεταξύ των ΕΕ27 (ως αποτέλεσμα της παρόμοιας ταχύτητας βελτίωσης των υπολοίπων χωρών).
  - Ανέβηκε 5 θέσεις (στην 22^η) στη Συνδεσιμότητα, παρέμεινε 22^η στην Ενσωμάτωση ψηφιακής τεχνολογίας, 26^η στις Ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες, ενώ υποχώρησε μια θέση (στην 21^η) στο Ανθρώπινο κεφάλαιο.
  - Η Ελλάδα βελτίωσε σημαντικά και ξεπέρασε τον μέσο όρο των ΕΕ27 στους υποδείκτες: γενική υιοθέτηση σταθερών ευρυζωνικών συνδέσεων, κάλυψη γρήγορης ευρυζωνικής σύνδεσης (NGA) και εκχωρημένο φάσμα 5G.

α) Ο αριθμός των εταιριών που παρέχουν εκπαίδευση σε ΤΠΕ,

β) Η σταθερή κάλυψη VHCN,

γ) Η κάλυψη σε οπτικές ίνες,

δ) Ο αριθμός ΜΜΕ με τουλάχιστον ένα βασικό επίπεδο ψηφιακής έντασης,

ε) Ο αριθμός επιχειρήσεων που κάνουν χρήση νέφους,

στ) Ο αριθμός ψηφιακών δημοσίων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και τους πολίτες καθώς και τον αριθμό προσυμπληρωμένων εντύπων.

Τι χρειάζεται γρήγορη βελτίωση:

Β. Παρουσίαση δεικτών ανταγωνιστικότητας

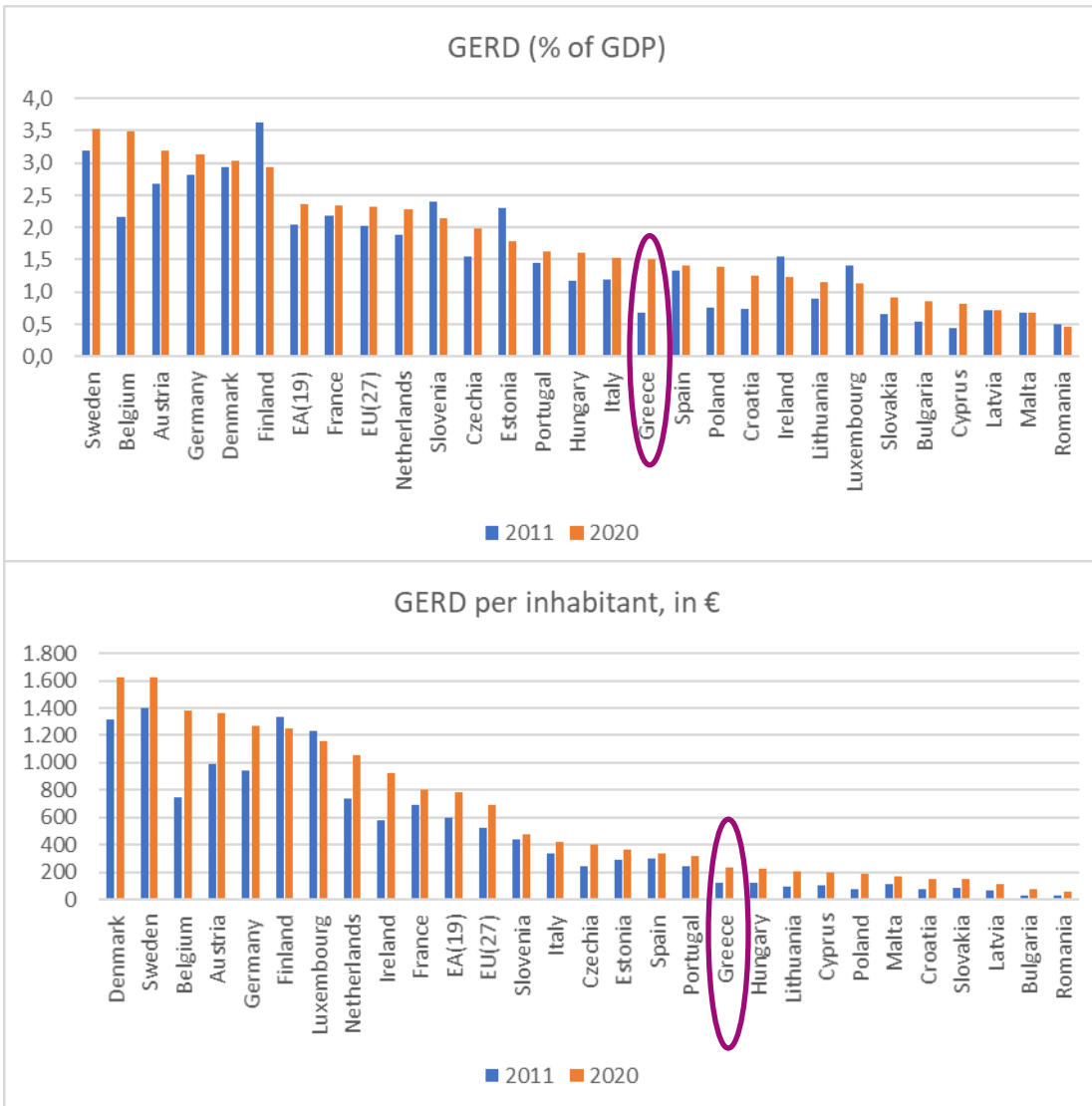
Βιώσιμη (Πράσινη) μετάβαση

- Σύμφωνα με τον δείκτη **Transitions Performance Index –TPI**, η Ελλάδα έχει τις καλύτερες επιδόσεις στην **πράσινη μετάβαση** (10^η) σε σχέση με τις υπόλοιπες διαστάσεις μετάβασης: οικονομική (24^η), κοινωνική (25^η) και διακυβέρνησης (26^η) μεταξύ των ΕΕ27. Την περίοδο 2011-2020, η χώρα είχε την 2^η ταχύτερη βελτίωση (11%) στον *TPI* μετά την Κροατία (13,5%).
- Η Ελλάδα κατατάσσεται 13^η στη συμμετοχή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας, στη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας και στη χρήση ενέργειας για θέρμανση και ψύξη, ενώ είναι 27^η (τελευταία) στη συμμετοχή ΑΠΕ στην κατανάλωση ενέργειας για τις μεταφορές.
- Σύμφωνα με τον **Green Future Index-GFI**, η οικονομία ανέβηκε 15 θέσεις από την τελευταία έκδοση του 2021 και κατατάσσεται τώρα 22^η μεταξύ 76 οικονομιών.
- Σύμφωνα με τον δείκτη ελκυστικότητας επενδύσεων ΑΠΕ (**Renewable Energy Country Attractiveness Index –RECAI**), η Ελλάδα είναι 16^η μεταξύ 40 κρατών.
- Ορισμένες παράμετροι της πράσινης μετάβασης που η Ελλάδα υστερεί σημαντικά και οφείλει να βελτιώσει άμεσα: α) ανακύκλωση, β) πράσινες μεταφορές, γ) πράσινες πατέντες, δ) δράση για το κλίμα, ε) βιώσιμες αγροτικές πολιτικές και στρατηγικές.

Β. Παρουσίαση δεικτών ανταγωνιστικότητας

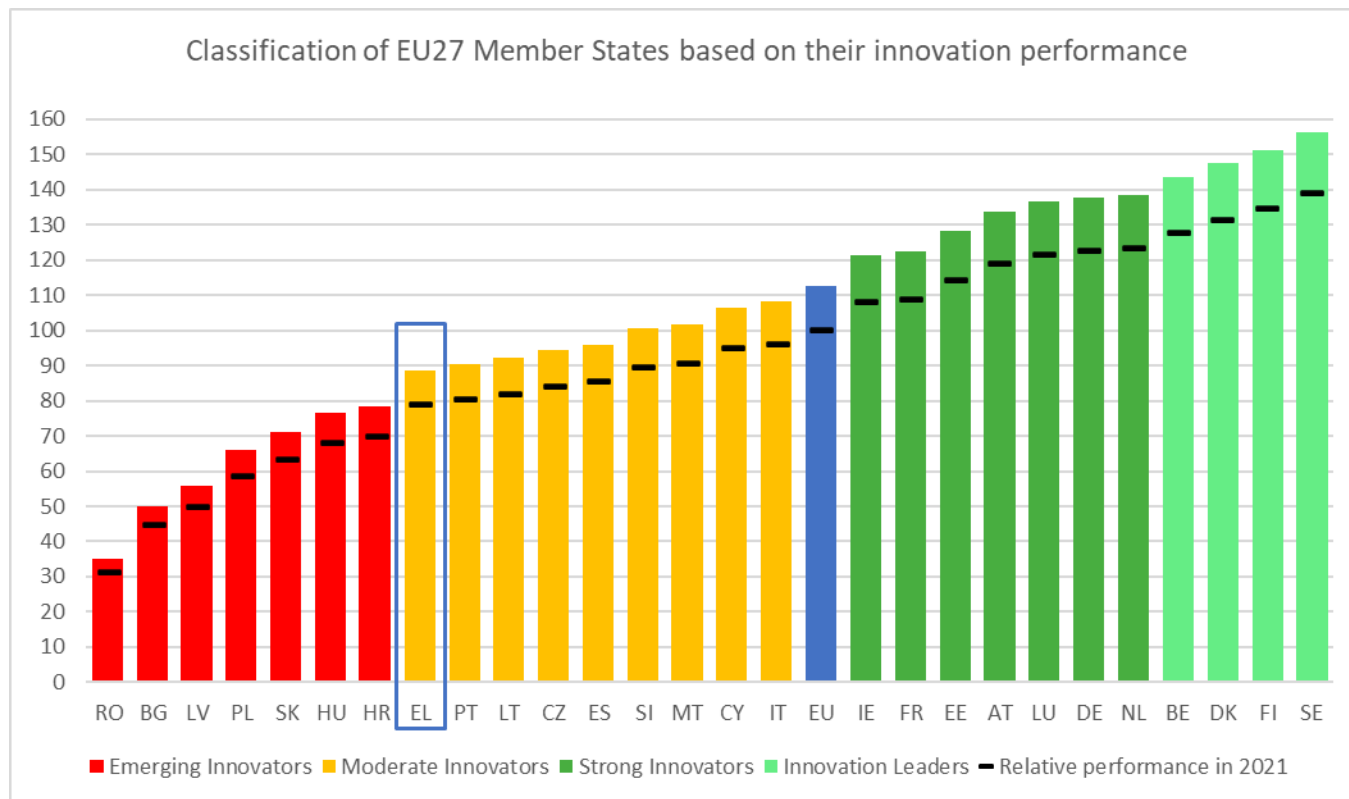
Έρευνα και ανάπτυξη (E&A)

- Οι ακαθάριστες δαπάνες για E&A (*GERD*) έχουν αυξηθεί σημαντικά στην Ελλάδα μεταξύ 2011-20, αλλά κατατάσσεται κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, τόσο ως προς τις δαπάνες ως % ΑΕΠ (17η θέση), όσο και ως προς τις δαπάνες ανά κάτοικο (19^η θέση).
- Η Ελλάδα έχει σχετικά καλές επιδόσεις σε δύο δείκτες αποτελεσματικότητας E&A: δημοσιεύσεις και αναφορές ανά εκατομμύριο GERD.
- Κατατάσσεται στις τελευταίες θέσεις στην ΕΕ27 όταν η αποτελεσματικότητα της E&A μετράται σε σχέση με τις αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας και τις εξαγωγές υψηλής τεχνολογίας.

Β. Παρουσίαση δεικτών ανταγωνιστικότητας

Καινοτομία

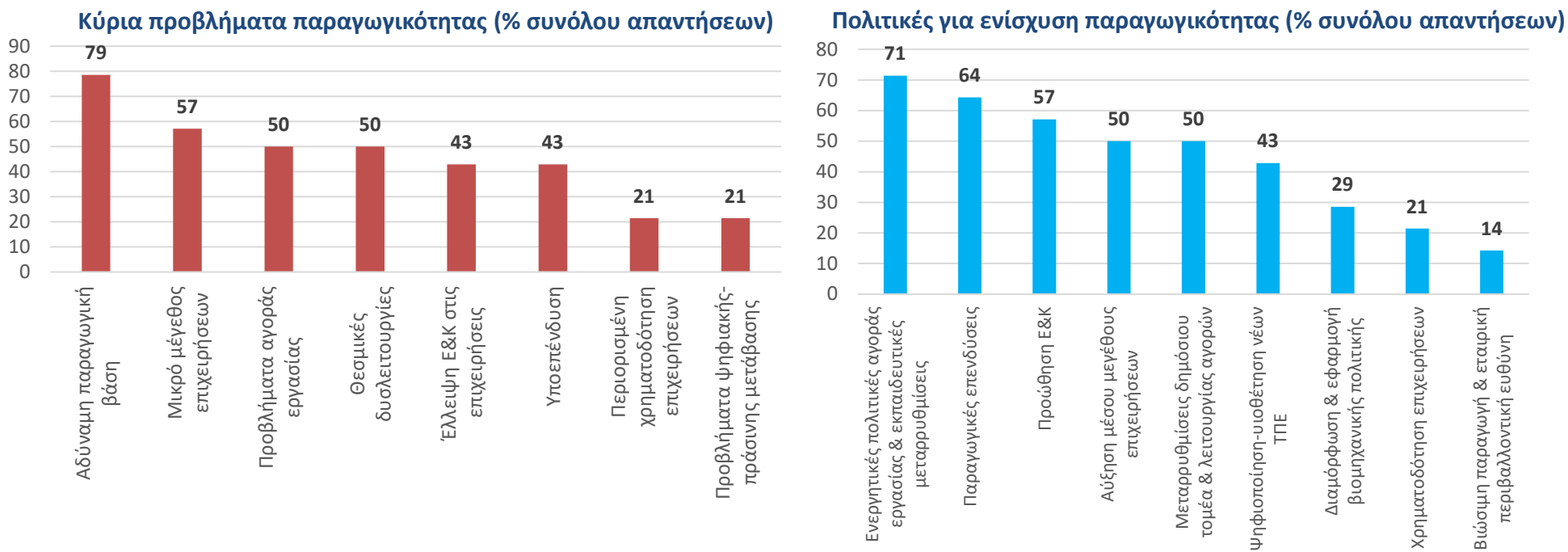
➤ Η Ελλάδα έχει βελτιώσει τη θέση της σε ό,τι αφορά τον δείκτη καινοτομίας, αλλά εξακολουθεί να βρίσκεται κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

- ❖ Οι πιο σημαντικές αδυναμίες του Ελληνικού συστήματος καινοτομίας εντοπίζονται σε πέντε υποδείκτες: α) αιτήσεις για πατέντες, β) απασχόληση εξειδικευμένου προσωπικού σε ΤΠΕ, γ) παροχή εκπαίδευσης στις ΤΠΕ στο προσωπικό των επιχειρήσεων, δ) δαπάνες σε venture capital και ε) κρατική στήριξη στις επιχειρήσεις για E&A.

Γ. Αποτελέσματα Δημόσιας Διαβούλευσης

Κύρια προβλήματα και πιθανές πολιτικές ενίσχυσης της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας

- Συμμετοχή 14 Κοινωνικών Εταίρων και λοιπών ενδιαφερομένων μερών στη Δημόσια Διαβούλευση με συμπλήρωση ερωτηματολογίου ανοιχτών απαντήσεων (επίσης ερωτήσεις για ανταγωνιστικότητα και κλαδικές πολιτικές)

- Οι σημαντικότεροι παράγοντες ανάσχεσης της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας είναι η αδύναμη παραγωγική βάση, το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων, οι αναποτελεσματικές συνθήκες της αγοράς εργασίας και οι θεσμικές δυσλειτουργίες.
- Οι πλέον ενδεικνυόμενες πολιτικές αφορούν σε ενεργητικές πολιτικές στην αγορά εργασίας και στην εκπαίδευση, σε παραγωγικές επενδύσεις, την προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας (E&K), στην αξιοποίηση συνεργειών και κινήτρων για την αύξηση του μέσου μεγέθους των επιχειρήσεων, και σε θεσμικές μεταρρυθμίσεις στο δημόσιο τομέα και στις αγορές.

Δ. Συμπεράσματα και προτάσεις πολιτικής

Πλαίσιο μέτρων ενίσχυσης της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας

- Τα ευρήματα δείχνουν την ταχεία ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας από το σοκ της πανδημίας, με σημαντικές βελτιώσεις σε διάφορους δείκτες παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας, αλλά το ασταθές διεθνές περιβάλλον ελλοχεύει σημαντικούς δημοσιονομικούς κινδύνους.
- ❖ **Ανάγκη διαμόρφωσης, εφαρμογής και αξιολόγησης συνεκτικού πλέγματος πολιτικών:**
  - επενδύσεων που αφορούν σε δημιουργία νέων επιχειρήσεων από ξένους επενδυτές με περαιτέρω βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος.
  - πράσινης μετάβασης, ιδιαίτερα όσον αφορά: α) ανακύκλωση, β) πράσινες μεταφορές, γ) πράσινες πατέντες, δ) δράσεις για το κλίμα, ε) βιώσιμες αγροτικές πολιτικές και στρατηγικές.
  - ενίσχυσης των πόρων για E&A (σε ευρώ ανά κάτοικο και ως % ΑΕΠ), βελτιώνοντας παράλληλα την αποτελεσματικότητα των δαπανών, και προωθώντας την εκπαίδευση και την απασχόληση εξειδικευμένου προσωπικού σε ΤΠΕ.
- Επιπλέον απαιτείται (σύμφωνα και με τους ενδιαφερόμενους φορείς) αύξηση σε παραγωγικές επενδύσεις, αύξηση του μεγέθους των επιχειρήσεων, και μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας και την εκπαίδευση, τον δημόσιο τομέα και τη λειτουργία των αγορών.